

RUUD KLARENBEEK

'FOCUS OP cliënt én medewerker'

16 PROEFTUINEN

Professionals spitten samen naar goedkopere zorgoplossingen

18 MEDISCHE APPS

Pas als er een keurmerk is, zullen medici de technologie omarmen

26 FOCUS KWALITEIT

Verpleeghuis Hogeweyk is inspiratiebron voor buitenland

INTERNATIONALE FAAM VOOR
LEEFSTIJL IN VERPLEEGHUIS HOGEWYK

'We are very impressed'

De halve wereld komt op bezoek in de Hogeweyk in Weesp. De kleinschalige woonvorm voor dementerende ouderen trekt de aandacht met zijn gedifferentieerde leefstijlconcept. *'Je kunt mensen niet samen laten leven op basis van een ziekte.'*

tekst Carolien Stam beeld Reed/Ton Kastermans

Ondanks de vele buitenlandse interesse, heeft de Nederlandse media weinig belangstelling voor dit goede voorbeeld van zorg voor oudere dementerenden. Wel stond het verpleeghuis in 2011 nummer één op de lijst van opinieblad Elsevier van beste Nederlandse verpleeghuizen. En heeft het verpleeghuis de afgelopen twintig jaar een lange erelijst van prijzen opgebouwd.

EEN GROEP ENGELSEN stapt de stadse woning van verpleeghuis Hogeweyk binnen. Het zijn *leaders in health care*: directeurs, een voorzitter van een *clinical organization*, maar ook artsen en twee verpleegkundigen. Zij zijn in Nederland om te kijken hoe je goede zorg verleent aan mensen met dementie. Het levenslied van André Hazes in de stadse woongroep maakt op de Engelsen weinig indruk. Wel de gemoedelijkheid, de rust van de bewoners en de geur van stampot. 'Wat doen jullie met bedlegerige dementerenden?', vraagt een van de Engelse bezoekers. 'Die hebben we niet, iedere bewoner komt uit bed en zit ten minste in een stoel', antwoordt de Hogeweyk-zorgmanger die de groep begeleidt. 'Mobiliteit vinden wij belangrijk voor het welzijn van de bewoners.' Later, bij de deftig ingerichte Gooise woning, pro-

beert de Engelsman het nog een keer. 'Blijven mensen hier tot hun dood?', vraagt hij met enig ongeloof. 'Jazeker, wij verzorgen de mensen hier in hun woning, samen met familie, tot hun dood. Net als thuis.'

Dementia village

Letterlijk de halve wereld komt over de vloer in 'Dementia village Hogeweyk', zoals het project 'Kleinschalig wonen in leefstijl voor dementerende ouderen' in Weesp bekend staat. Vorig jaar zijn 110 buitenlandse- en binnenlandse groepen langs geweest. De demente ouderen in Hogeweyk zien regelmatig Zuid-Koreanen, Brazilianen, Japanners, Australiërs en Canadezen in hun woning. 'Alleen de Chinezen zijn nog niet geweest. Die vinden het te duur', vertelt Yvonne van Amerongen, staffunctionaris kwaliteit en innovatie. Het aantal bezoeken nam in 2007 een hoge vlucht na een reportage van een Duits televisiestation. 'Sinds die uitzending krijg ik

elke dag e-mail met vragen uit de hele wereld. CNN was pas hier, we krijgen Brazilianen, Finnen.' Van Amerongen laat een dikke map zien met artikelen over Hogeweyk in buitenlandse media: *Times Magazine, New York Times, Die Zeit, der Spiegel, the Herald Tribune*. De enorme aandacht in de Duitse media over het Hogeweyk-concept leidde in de Duitse politiek tot discussie over deze manier van leven voor dementerende ouderen. 'We hebben zelfs een aantal leden van de Duitse Bundestag hier gehad. Tegenstanders in Duitsland opperden dat het Hogeweyk-concept te veel op een getto lijkt', vertelt Van Amerongen. 'De kritiek was dat ook dementerende mensen onderdeel moeten uitmaken van de maatschappij. Wij hebben enkele critici hier ontvangen. Zij gingen allemaal weg met het idee: "Ik begrijp nu beter dat mensen in het woondorp worden beschermd tegen onveilige aspecten in de maatschappij. Tegelijkertijd wordt

1

1 Engelse gasten laten zich rondleiden in een van de woningen

2 Er zijn verschillende pleintjes binnen het - afgesloten gebouwde - complex

3 De supermarkt in de Hogeweyk

de samenleving uitgenodigd hier binnen te komen."

Vijverpartij

De Engelse groep loopt via een zijstraat van de "Hogeweykboulevard" door de Nederlandse regen naar de gedeeltelijk afgebakende vijverpartij. De vijverpartij wekt menige verbazing. Verdrinken demente ouderen hier niet in? Nee, nog nooit een ongeluk gebeurd, vertelt de zorgmanager. Sterker nog: mensen lopen hier in de winter door de sneeuw, ervaren de winter en de kou en genieten van de seizoenen. Als meneer Janssen de weg kwijt is, loopt er altijd wel iemand langs om meneer Janssen terug naar zijn woning te brengen. Ja, er valt wel eens een oudere, maar dat komt niet meer voor dan in het gewone leven.

Nieuwe visie

Het begon allemaal in 1992 met drie eigenzinnige bestuurders - Wim Teunissen, Hans Beckers en Hans Houweling

- die elkaar regelmatig spraken over een 'nieuwe visie op verpleeghuiszorg'. Teunissen heeft, samen met het toenmalige managementteam, de nieuwe ideeën in 1993 binnen een half jaar uitgewerkt en uitgevoerd in het toen nog oude gebouw van verpleeghuis Hogeweyk. 'We waren een van de oudste verpleeghuizen in de omgeving', weet Yvonne van Amerongen, die mee aan de basis stond van het nieuwe concept. 'We raakten bewoners en medewerkers in snel tempo kwijt. Er moest iets gebeuren. We hebben in één dag de grondslag voor onze visie neergezet. Die visie geldt tot op de dag van vandaag: "Wij bieden de mensen die bij ons komen een wereld die ze begrijpen." Hun woonomgeving moet zijn als hun eigen thuis.'

Leefstijlwoningen

De visie houdt in dat het verpleeghuis de woongroepen opzet rond zogenoemde leefstijlwoningen. Welke leefstijl het beste past bij een bewoner

wordt uitgezocht door gesprekken te voeren met bewoner en familie en met een vragenlijst. Hogeweyk kent zeven leefstijlen: ambachtelijk, stads, Goois, cultureel, christelijk, Indisch en huiselijk. De inrichting van de woningen en de sfeer zijn aan de leefstijlen aangepast. 'Je kunt mensen niet samenvoegen op basis van een ziekte. Mensen willen samenleven met gelijkgestemden, die dezelfde ideeën hebben over het leven en dezelfde thema's interessant vinden', vertelt Van Amerongen. 'Het leven in en om het huis neemt de laatste decennia van je leven een belangrijke plaats in. Daarom richten wij ons op de huiselijke sfeer in de woongroepen. Daarnaast is het belangrijk dat mensen de ruimte hebben, naar buiten kunnen, burentegekomen, op een bankje kunnen >

Het Hogeweyk-concept 'leven zoals thuis' voor mensen met dementie is in 1993 ingevoerd in het toen nog oude gebouw van verpleeghuis Hogeweyk. Hogeweyk is onderdeel van verpleeghuis Hogeweyk van Vivium Zorggroep. In 2010 is de geheel nieuw gebouwde kleinschalige woonvoorziening voor 152 dementerende ouderen gereed gekomen.

> zitten. Sociale contacten zijn wezenlijk voor dementerende mensen om te kunnen blijven functioneren. Wij zitten hier in Weesp tussen het Gooi en Amsterdam. Dat verschil in levensstijl clashte in het verleden vaak al in de hal van het verpleeghuis.'

Katalysator voor creativiteit

In juni 1993 begonnen drie units als experiment in het oude gebouw van Hogewey met de nieuwe leefstijlafdelingen. In oktober van dat jaar, bij de eerste tussenevaluatie, wilde de hele organisatie – van medewerker tot familie – op deze manier werken en zorg verlenen. 'Het oude gebouw werd een katalysator voor creativiteit', vertelt Van Amerongen. 'Familieleden kwamen de boel schilderen en namen meubels mee. Geld was er niet, maar dat hebben we nooit als argument gebruikt. We zochten voortdurend naar oplossingen. Belangrijk was dat we dat in samenspraak met familie en vrijwilligers deden. Net zo belangrijk was de samenwerking tussen medewerkers en managers in de organisatie. Natuurlijk waren er mensen bang voor het verdwijnen van de zorgkwaliteit en onzeker over hun functie. Maar niemand is ooit op zijn eigen gebiedje blijven zitten. Ik heb niet één keer een formulier gekregen van een medewerker om extra uren te declareren, terwijl we vanaf het begin hadden afgesproken dat wel te doen.'

Ander zorgsysteem

'Very impressed by the very positive sense of care and the positive focus on

'Je kunt stenen gebruiken om een "dementia village" te bouwen, maar de visie is het belangrijkste'

living' is de groep Engelse *health care leaders*. Ze zullen er zeker iets van gebruiken voor hun eigen zorgsysteem, dat heel anders is dan in Nederland. Terwijl de trends, de druk op de zorg en de demografie vergelijkbaar zijn. Het *financial model* van de ouderenzorg in Engeland is totaal verschillend, benadrukken de Engelse gasten – zij kennen geen verzekeringsstelsel. Maar dat weerhoudt hen er niet van om 'inspiratie op te doen van het Nederlandse ouderenzorgsysteem en verder mogelijkheden te onderzoeken in Engeland.' De groep wordt verder geleid langs enkele 'clubs' van Hogeweyk: de kunstvereniging, de muziekvereniging, de pub en het theater. Voor de etalage van het reisbureau prijkt de lijst met activiteiten waarvoor bewoners en familie zich kunnen inschrijven. Een middagje Amsterdam komt op dertig euro.

Betaalde rondleidingen

De instelling vraagt tegenwoordig geld voor symposia en rondleidingen. 'Het kost ons veel tijd en menskracht', legt Yvonne van Amerongen uit. Dat geld wordt uiteraard besteed aan de bewoners. De voormalige stichting Hogewey

Educatief, die vanaf 1995 het leefstijlconcept buiten de muren verspreidde, is omgezet in een aparte businessunit van Vivium Zorggroep. De vraag uit het buitenland is intussen breder: er zijn buitenlandse organisaties die Hogeweykwijken in eigen land willen neerzetten. Van Amerongen: 'Wij zien navolging in het buitenland en we zijn bereid om partijen te helpen ons gedachtegoed te implementeren. Je kunt stenen gebruiken om een "dementia village" te bouwen, maar de visie is het belangrijkste. Als wij betrokken zijn bij een project, dan zijn er richtlijnen waaraan partijen moeten voldoen.'

Voordat ze afscheid nemen, lunchen de Engelse gasten nog in "Het Restaurant" van Hogeweyk. Een modern en smaakvolle eetgelegenheid als middelpunt van de wijk. Het bestaan van het restaurant binnen de instelling is een van de 'originele invullingen' van de wettelijke regels door Hogeweyk, vertelt Van Amerongen. 'Wanneer de instelling in elke woning een eigen keuken heeft, mag je geen restaurant exploiteren. Wij hebben het restaurant dus buiten het budget gelaten, het moet zichzelf bedruipen. Afgelopen jaar heeft het quite gespeeld.' ■

Advertentie

QUASIR

Leren of escaleren. Houd klachten beter in de hand met de onafhankelijke experts van Quasir.

Quasir. Het onafhankelijke perspectief

0561 618711 • www.quasir.nl

Klachtenbemiddeling Gezondheidszorg